

Аралова Е. О.

А79 Літературне читання. 2 клас. I семестр (за підручником О. Я. Савченко) / Е. О. Аралова — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 144, [1] с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект»)

ISBN 978-617-00-3030-6.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки компетентнісно орієнтованих уроків літературного читання у 2-му класі (I семестр), складені відповідно до вимог оновленої навчальної програми (у редакції 2016 р.), Орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4-х класів (Наказ МОН від 19.08.2016 № 1009) за підручником О. Я. Савченко (К. : Видавничий дім «Освіта», 2012).

Зміст конспектів уроків дібраний з метою формування в учнів *предметної*, зокрема *читацької компетентності* (формування в учнів повноцінних навичок читання як базової у системі початкового навчання та слухання; ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів; формування у дітей соціальних, морально-етичних, естетичних цінностей через зміст і художні образи літературних творів; формування у школярів умінь сприймати, розуміти, аналізувати й інтерпретувати літературні тексти різних видів з використанням літературознавчих понять, визначених програмою; розвиток мовлення учнів; формування вмінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого); розвиток творчої літературної діяльності школярів; формування у школярів прийомів самостійної роботи з різними типами і видами дитячих книжок, довідковим матеріалом, умінь шукати, добирати інформацію для розв'язання навчально-пізнавальних завдань; виховання потреби в систематичному читанні як засобі пізнання світу, самопізнання, загальнокультурного розвитку, естетичного задоволення) та *ключових компетентностей* (уміння вчитися; загальнокультурної; комунікативної; інформаційної; соціальної; здоров'язбережувальної; природознавчої).

Задля зручності використання всі розробки розміщено на окремих аркушах. Поля для записів дають змогу творчому вчителю, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани конспекти уроків курсу.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	5
В рідній школі — рідне слово. Наче вулик наша школа	7
Урок 1. Ознайомлення з підручником. Леонід Глібов «Бачити — не бачить»	7
Урок 2. Хитрощі не люблять совісті. Василь Сухомлинський «Як Наталя в Лисиці хитринку купила»	10
Урок 3. Веселе слово Грицька Бойка. «Ділові розмови»	14
Урок 4. Веселі вірші Сергія Пантюка. «Пан Перевертас», «Веселий крутисловик»	17
Урок 5. Сила перед розумом никне. Казка «Сильніше за силу»	21
Розвивайся, звеселяйся, моя рідна мово...	24
Урок 8. Колискові пісні — перлини української мови. Микола Сингаївський «Колискова пісня, колискова...», «Ой люлі, ой люлі...», «Тиха нічка теплесенька...», «Ходить котик по горі» (колискові пісні, записані М. Сингаївським)	24
Урок 9. Українські народні пісні для дітей (забавлянки). «Кукуріку, півнику», «Добрий вечір, зайчику»	27
Урок 10. Дитячі заклички «Сонечко, сонечко», «Павлику-равлику» (з народного). Мирилки . . .	32
Урок 11. Дитяча народна гра «Подояночка»	37
Урок 13. Дитячі пісні-ігри. Інсценізація пісні «Ходить гарбуз по городу»	41
Урок 14. Природа в очікуванні зими. Вадим Скомаровський «Лісова колиска», «Клени»	44
Урок 15. Умій побачити красу навколо. Василь Сухомлинський «Я хочу сказати своє слово» . . .	48
Урок 16. Про одне по-різному. Олена Пчілка «Журавель». Андрій М'ястківський «Неня»	52
Урок 17. В'язка народних прислів'їв	56
Урок 19. Скоромовки. Володимир Лучук «Грізно грима грім горою»	59
Урок 20. Лічилки. Наталя Забіла «Покотило, покотило»	63
Урок 21. Жменька загадок із твого класу	66
Урок 22. Яка багата і яскрава українська мова! Ігор Січовик «Мовні цікавинки»	69
Казка вчить, як на світі жить. Українські народні казки	72
Урок 25. Уявлення про народну казку. Українська народна казка «Рукавичка». Інсценізація казки	72
Урок 26. Українська народна казка «Лисиця та їжак»	76
Урок 27. Українська народна казка «Цап і баран»	80
Урок 28. Українська народна казка «Півник і двоє мишенят»	84
Казки народів Європи	88
Урок 29. Казки народів Європи. Російська народна казка «Лисичка»	88
Урок 31. Чи буває хліб легким? Білоруська народна казка «Легкий хліб»	92

Урок 32. Причина і наслідок. Болгарська народна казка «Виноградар і змія»	96
Урок 33. Причина і наслідок. Чеська народна казка «Собаки, коти і миші»	100
Урок 34. Як птахи мостять гнізда? Англійська народна казка «Сорочаче гніздо»	104
Нема без кореня рослини, а нас, людей, без Батьківщини. Рідна домівка, рідна сім'я — тут виростає доля моя	108
Урок 37. Українська народна пісня «Ой роде наш красний». «В цьому дворку, як у вінку!» (з народного)	108
Урок 38. Зміна почуттів. Василь Сухомлинський «Тетянка усміхається»	112
Урок 39. Почуття любові. Володимир Лучук «Тільки мама». Народні прислів'я про маму	116
Урок 40. Весняні дива. Василь Чухліб «Повінь»	120
Урок 41. Молодець проти овець, а проти молодця — сам вівця. Анатолій Григорук «Молодець проти овець»	124
Урок 43. Добре серце — вмілі руки. Андрій М'ястківський «Казка про яблуню»	128
Урок 44. Ми в цьому світі не самі... Василь Сухомлинський «Покинуте кошеня». Анатолій Костецький «Хвостата мова»	132
Урок 45. Брати наші менші. Тетяна Стус «Смугастик»	136
Добрідень тобі, Україно моя!	140
Урок 47. Що таке Батьківщина? Анатолій Костецький «Батьківщина»	140
Література та Інтернет-ресурси	144

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

Усього годин за програмою — 119, з них:
 уроків позакласного читання — 17 год;
 тематичні контрольні роботи — 8 год;
 вивчення навчального матеріалу — 94 год.

№ з/п	Тема уроку	Дата
В рідній школі — рідне слово. Наче вулик наша школа		
1	Ознайомлення з підручником. Леонід Глібов «Бачити — не бачить»	
2	Хитрощі не люблять совісті. Василь Сухомлинський «Як Наталя в Лисиці хитринку купила»	
3	Веселе слово Грицька Бойка. «Ділові розмови»	
4	Веселі вірші Сергія Пантюка. «Пан Перевертас», «Веселий крутисловик»	
5	Сила перед розумом никне. Казка «Сильніше за силу»	
6	Урок позакласного читання № 1	
7	Контрольна робота № 1. Аудіювання (письмово) № 1	
Розвивайся, звеселяйся, моя рідна мово...		
8	Колискові пісні — перлини української мови. Микола Сингаївський «Колискова пісня, колискова...». «Ой люлі, ой люлі...», «Тиха нічка теплесенька...», «Ходить котик по горі» (колискові пісні, записані М. Сингаївським)	
9	Українські народні пісні для дітей (забавлянки). «Кукуріку, півнику», «Добрий вечір, зайчику»	
10	Дитячі заклички «Сонечко, сонечко», «Павлику-равлику» (з народного). Мирилки	
11	Дитяча народна гра «Подоляночка»	
12	Урок позакласного читання № 2	
13	Дитячі пісні-ігри. Інсценізація пісні «Ходить гарбуз по городу»	
14	Природа в очікуванні зими. Вадим Скомаровський «Лісова колиска», «Клени»	
15	Умій побачити красу навколо. Василь Сухомлинський «Я хочу сказати своє слово»	
16	Про одне по-різному. Олена Пчілка «Журавель». Андрій М'ястківський «Неня»	
17	В'язка народних прислів'їв	
18	Урок позакласного читання № 3	
19	Скоромовки. Володимир Лучук «Грізно грима грім горою»	
20	Лічилки. Наталя Забіла «Покотило, покотило»	
21	Жменька загадок із твого класу	
22	Яка багата і яскрава українська мова! Ігор Січовик «Мовні цікавинки»	
23	Контрольна робота № 2. Аудіювання (письмово) № 2. Підсумковий урок за темою «Розвивайся, звеселяйся, моя рідна мово...»	
24	Урок позакласного читання № 4	
Казка вчить, як на світі жить. Українські народні казки		
25	Уявлення про народну казку. Українська народна казка «Рукавичка». Інсценізація казки	
26	Українська народна казка «Лисиця та їжак»	
27	Українська народна казка «Цап і баран»	
28	Українська народна казка «Півник і двоє мишенят»	

№ з/п	Тема уроку	Дата
Казки народів Європи		
29	Казки народів Європи. Російська народна казка «Лисичка»	
30	Урок позакласного читання № 5	
31	Чи буває хліб легким? Білоруська народна казка «Легкий хліб»	
32	Причина і наслідок. Болгарська народна казка «Виноградар і змія»	
33	Причина і наслідок. Чеська народна казка «Собаки, коти і миші»	
34	Як птахи мостять гнізда? Англійська народна казка «Сорочаче гніздо»	
35	Контрольна робота № 3. Усний переказ прочитаного твору. Підсумковий урок за темою «Казки народів Європи»	
36	Урок позакласного читання № 6	
Нема без кореня рослини, а нас, людей, без Батьківщини. Рідна домівка, рідна сім'я — тут виростає доля моя		
37	Українська народна пісня «Ой роде наш красний». «В цьому дворку, як у вінку!» (з народного)	
38	Зміна почуттів. Василь Сухомлинський «Тетянка усміхається»	
39	Почуття любові. Володимир Лучук «Тільки мама». Народні прислів'я про маму	
40	Весняні дива. Василь Чухліб «Повінь»	
41	Молодець проти овець, а проти молодця — сам вівця. Анатолій Григорук «Молодець проти овець»	
42	Урок позакласного читання № 7	
43	Добре серце — вмілі руки. Андрій М'ястківський «Казка про яблуню»	
44	Ми в цьому світі не самі... Василь Сухомлинський «Покинуте кошеня». Анатолій Костецький «Хвостата мова»	
45	Брати наші менші. Тетяна Стус «Смугастик»	
46	Контрольна робота № 4. Навичка читання вголос (усно)	
Добрідень тобі, Україно моя!		
47	Що таке Батьківщина? Анатолій Костецький «Батьківщина»	
48	Урок позакласного читання № 8	

Примітка. Перелік авторів, визначених у колі читання оновленої навчальної програми, має *рекомендований характер* і може бути змінений учителем. Програма також не містить чіткого розподілу годин на вивчення кожного розділу, тому подане календарно-тематичне планування є *орієнтовним*. Розробки уроків позакласного читання та матеріали до уроків корекції й оцінювання знань розміщені в окремих посібниках Видавничої групи «Основа».

В РІДНІЙ ШКОЛІ — РІДНЕ СЛОВО. НАЧЕ ВУЛИК НАША ШКОЛА

Дата _____

Клас _____

УРОК 1. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПІДРУЧНИКОМ. ЛЕОНІД ГЛІБОВ «БАЧИТИ — НЕ БАЧИТЬ»

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із новим підручником, системою умовних позначок; навчити орієнтуватися в ньому; актуалізувати знання про структурні елементи книги; навчати виразно читати вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане; формувати в школярів інтерес до навчання; розвивати навички говоріння і слухання, уміння висловлювати свої думки, культуру мовлення; формувати бажання читати книжки, здобувати знання;
- **формування ключових компетентностей:**
  - уміння вчитися:* навчати дотримувати послідовності виконання роботи під керівництвом учителя, висловлювати рефлексивні та оцінні судження, моделювати і прогнозувати в межах певного завдання, виконувати завдання за інструкцією, переключатися з одного виду роботи на інший;
  - комунікативної:* формувати вміння висловлювати свої думки, спілкуватися під час виконання завдань, зв'язно передавати почуте, побачене, прочитане;
  - інформаційної:* формувати здатність здобувати з підручника необхідну інформацію, знаходити у тексті конкретні відомості;
  - загальнокультурної:* сприяти дотриманню правил поведінки на уроці;
  - соціальної:* удосконалювати вміння співпрацювати в парі, планувати взаємодію з учасником спільної діяльності.

Тип уроку: урок набуття нових знань.

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво.

Обладнання: портрет Леоніда Глібова; картки для рефлексії: «Я знаю...», «Я можу пояснити...».

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Встаньте, діти, всі рівненько!
Посміхніться всі гарненько.
Посміхніться ви до мене,
Посміхніться самі до себе.
Привітаймось: «Добрий день!».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з підручником «Літературне читання»

1) Розглядання-читання книги.

- Розгляньте підручник.
- Як він називається?
- Де можна прочитати його назву?
- Зверніть увагу — не просто читання, а літературне читання. Разом із ним ми почнемо подорож до країни Літератури, відкриватимемо її таємниці.
- Хто його написав для нас? (*О. Я. Савченко*)
- Хто ще, крім автора, бере участь у створенні книги?
- Кого зобразив художник на обкладинці книги?
- Як одягнута дівчинка? Біля якого куща вона знаходиться?

- Що зображено на задньому плані? Хто впізнав героїв казки?
- Розгорніть підручник на с. 2, ознайомтеся з умовними позначками. Що вони означають?
- Щоб легше було орієнтуватися в книзі, наприкінці розміщено зміст. У ньому записано назви всіх творів, які ми читатимемо, їхніх авторів, а також сторінки, де розміщено ці твори за розділами. Назви розділів і підрозділів позначено блакитним кольором. Прочитайте, які розділи будемо вивчати. Як ви гадаєте, про що йтиметься в них?

2) Робота над звертанням автора (с. 3).

- Прочитайте звертання автора. Як він звертається до нас? (*Друже*)
- До чого він нас закликає?
- Як ви гадаєте, чому нам потрібно подружитися з підручником?
- Чого бажає нам автор? (*У добру путь!*)
- Вирушаймо в путь!

2. Дотекстова діяльність

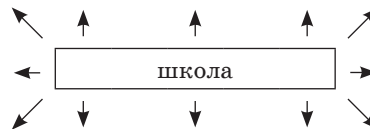
1) Робота над загадками.

- На уроках, в книжці, в школі
Почерпнеш ти їх доволі.
І назавжди у житті
Стануть друзями тобі. (*Знання*)
- Букви всі від — А до Я,—
Як одна міцна сім'я.
Варто всіх у цій родині
Знати грамотній дитині. (*Абетка*)
- Є чарівник у школі в нас,
Ану впізнайте, хто він!
Озветься — тиша йде у клас,
Озветься ще раз — гомін.
Щоб не спізнитись на урок,
Нам голос подає... (*дзвінок*).
- Виводить букви і слова
Усім потрібна штучка.
В руці виблискує здаля
Зручна учнівська... (*ручка*).
- Ось до класу всіх скликає
Голосистий цей дзвінок,
І ми радо поспішаєм
Не в садок, а на... (*урок*).

- Що об'єднує ці слова? Де ми можемо зустріти ці всі речі?

2) Вправа «Асоціативний куц».

- Які асоціації виникають у вас, коли чуєте слово *школа*?

- Для багатьох з вас школа є дійсно рідною. Ви тут проводите багато часу, навчаєтесь, зустрічаєтесь із друзями. У школі ми спілкуємося, дізнаємося нове завдяки мові. Перший розділ називається... Прочитайте його назву.

3) Робота зі вступною статтею (с. 4).

- Прочитайте самостійно вступ до розділу.
- Із чим автор порівнює мову? А слова, з яких складається мова?
- Що говорять у народі про мову і слова?
- Що відображає мова кожного народу?
- До чого закликає автор? Прочитайте. (*Шануй і вивчай рідну українську мову!*)

4) Читання вступної статті учнями вголос.

Фізкультхвилинка

Раз-два — час вставати!
Будемо відпочивати!

Три-чотири — присідаймо,
Швидко втому проганяймо!
П'ять-шість — засміялись,
Вправно всі понахилялись!

3. Підготовка учнів до роботи з твором Леоніда Глібова «Бачити — не бачить»

Словникова робота

Ознайомлення зі значенням виразу *стати в пригоді* (підручник, с. 6).

4. Первинне сприймання змісту тексту учнями

1) *Виразне читання I частини вірша вчителем.*

Вправа «Передбачення»

— Як ви гадаєте, про кого або про що йдеться у цьому вірші?

2) *Дочитування тексту до кінця.*

5. Перевірка первинного сприймання змісту твору

— Чи справдилися ваші передбачення?

— Чи було щось незрозумілим?

— Чи можна цей вірш Леоніда Глібова назвати загадкою?

6. Поглиблений смисловий і структурний аналіз тексту

1) *Вправа «Бджілки» (напівголосне читання вірша учнями).*

2) *Бесіда за змістом твору з елементами вибіркового читання.*

— Завдяки чому ми можемо здогадатися, що йдеться про книгу?

— Як розумієте вираз *книжка «мовчки говорить»*?

— Чому поет називає книжку *мудрою, щасливою, правдивою, жартиливою*?

— Які слова підказують, що автор ставиться до книжки як до живої істоти? Прочитайте їх.

— А чому він так про неї говорить?

3) *Виразне читання вірша-загадки окремими учнями.*

4) *Робота в парах над прислів'ями.*

— Доповніть прислів'я словами. Поясніть утворені прислів'я.

Навчання — сонце, а книга...

Книгу читай, розуму...

З книгою подружишся, розуму...

Дім без книги — день без...

Книга — міст у світ...

Слова для довідок: знань, наберешся, сонця, набирай, віконце.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

— Розкажіть про результати власних навчальних досягнень, починаючи речення такими словами (*картки на дошці*):

- Я знаю...
- Я можу пояснити...

2. Домашнє завдання

Виразно читати вірш-загадку Леоніда Глібова.

Дата _____

Клас _____

УРОК 2. ХИТРОЦІ НЕ ЛЮБЛЯТЬ СОВІСТІ. ВАСИЛЬ СУХОМЛИНСЬКИЙ «ЯК НАТАЛЯ В ЛИСИЦІ ХИТРИНКУ КУПИЛА»

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із казкою В. Сухомлинського; навчати розуміти прочитаний текст, виділяти головне; формувати вміння висловлювати власні думки, відшукувати в тексті аргументи, переказувати зміст близько до тексту; розвивати вміння аналізувати, правильно оцінювати вчинки дійових осіб; розвивати зв'язне мовлення учнів; розширювати їхній світогляд; виховувати почуття відповідальності;
- **формування ключових компетентностей:**
  - уміння вчитися:* формувати здатність приймати мету, яку ставить учитель, відповідно до неї планувати, моделювати, прогнозувати і виконувати необхідні дії, контролювати й оцінювати свої результати; уміти висловлювати рефлексивні та оцінні судження;
  - комунікативної:* удосконалювати володіння позитивними навичками спілкування, уміння налагоджувати взаємодію під час роботи в парі, групі, будуючи відповідним чином свої висловлювання;
  - інформаційної:* удосконалювати вміння здобувати з підручника необхідну інформацію;
  - соціальної:* удосконалювати вміння працювати в парі, групі, з усіма в колективі;
  - загальнокультурної:* сприяти дотриманню норм мовленнєвої культури, правил поведінки на уроці.

Тип уроку: урок набуття нових знань.

Основні терміни і поняття: заголовок тексту, зачин, основна частина, кінцівка.

Міжпредметні зв'язки: природознавство, образотворче мистецтво, українська мова.

Обладнання: портрет Василя Сухомлинського; збірки його творів; малюнки лисички; книжки або малюнки обкладинок книжок з казками про лисицю.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

Ось дзвінок сигнал подав —
До роботи час настав.
Ось і ми часу не гаймо,
А урок свій починаймо.

2. Артикуляційні вправи

1) Дихальна гімнастика.

Задути свічку;
здути пушинку;
погудіти, наче пароплав;
зобразити свист вітру.

2) Робота над скоромовкою.

Летіла лелека, заклекотіла до лелеченят.

Читання:

- напівголосно у помірному темпі;
- швидко;
- дуже швидко.

3) Вправа «Не спіткнись!».

— Прочитайте уважно і знайдіть слово, що відрізняється однією літерою.

Син	горох	після
син	горох	пісня
син	порох	після
сир	горох	після

3. Перевірка домашнього завдання

Конкурс на краще виразне читання вірша-загадки Л. Глібова «Бачити — не бачить».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Етап дотекстової діяльності

1) Робота над загадкою. Актуалізація опорних фонових знань.

- Пишним хвостом славиться,
Хитрункою називається. (*Лисиця*)

— За якими ознаками впізнали, що це лисичка?

— Що вам ще відомо про лисичку? (*Записування на дошці пригаданих відомостей.*)

— Чи читали ви казки, де головним персонажем є лисиця? Що це за казки? (*Розглядання книжок чи малюнків обкладинок.*)

— Якою є лисичка у народних казках? Якими рисами її наділяє народ?

2) Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні ми не дарма пригадали лисичку. Вона буде одним з персонажів твору Василя Сухомлинського, що ми сьогодні опрацюємо.

2. Етап підготовки учнів до сприймання змісту тексту

Робота із заголовком

— Прочитайте заголовок. Як ви гадаєте, що таке хитринка? (*Хитроці*)

— Поміркуйте, чи можна купити хитринку?

— Як ви вважаєте, про що йтиметься в тексті?

3. Етап первинного сприймання змісту тексту учнями

Виразне читання казки вчителем.

4. Етап перевірки первинного сприймання змісту твору

1) Перевірка емоційного сприймання змісту.

— Чи сподобалася вам казка? Що вас вразило?

— Чи справдилися ваші передбачення щодо можливих подій?

2) Словникова робота.

а) Пояснення значення незрозумілих слів чи висловів.

Крам — товар.

б) Читання слів «луною» за учнем, який гарно читає.

ряд	комір	пухнастий
крам	продає	дерев'яна
базар	ковзани	хитроці
совість	злякалась	соромно
хитринка	почервоніла	скаржитья
пищить	жалібно	скривилася

— Знайдіть і прочитайте слова, що складаються з одного складу; з двох складів.

— Знайдіть і прочитайте слова, у яких є буква, що позначає два звуки.

Фізкультхвилинка

Тишу улаштуймо, діти,
Можем з вами уявити,
Що ми літери малі?
Наші літери втомились,
Оченята в них закрились,
А тепер всі потягнулись,
Вправо, вліво оглянулись,
Ручки вгору підняли,
Ніби сонце обняли,
Опустились до землі
І сховались у траві.
Знову вправу повторіть,
Літери мої, не спіть!
Ручки знову протягніть,
Пальчики в кулак зігніть,
Тепер ними потрясли —
Раз, два, три!
Раз, два, три!
Вправу зробимо для ніжок.
Підуть ніжки без доріжок.
Високо їх піднімайте,
Ямку краще обминайте,
Перескочим через рів.
Все це робимо без слів:
Язичок відпочиває,
Участі він не приймає.
Сіли дружно за столи.
Літери чи учні ви?

Ольга Придаток

5. Етап поглибленого смислового й структурного аналізу тексту

1) Читання казки учнями «ланцюжком».

2) Поглиблене усвідомлення фактичної інформації.

а) Бесіда за змістом тексту з елементами вибіркового читання.

- Коли відбувалися описані події?
- Хто прийшов на базар? Що вона продавала?
- Хто йшов повз базар? Що побачила дівчинка?
- Який вигляд мала хитринка? Прочитайте.
- Яку хитрість застосувала Наталочка вдома, щоб не готувати уроки?
- Як мама розкрила хитрощі доньки?
- Що вирішила зробити дівчинка, коли було розкрито її хитрощі?
- Чому Наталочка хотіла повернути хитринку?
- Чи вдалося їй це зробити? Чому?
- Чого злякалася хитринка?
- Знайдіть і прочитайте розмову Наталочки та мами.
- У чиїх словах передано головну думку твору? Прочитайте їх.
- Поміркуйте, як потрібно ставитися до своїх обов'язків.

б) Вправа «Дослідники».

- Виберіть з тексту ознаки до слів.

Рушничок (який?) ... (білий).

Комір (який?) ... (пухнастий).

Дівчинка (яка?) ... (маленька, дерев'яна).

в) Вправа «Розвідники»

- Виберіть і прочитайте:

- речення в лапках;

- речення, надруковані жирним шрифтом;
- речення, у яких зустрічається тире.

3) **Робота над будовою тексту.**

— Зверніть увагу: текст поділено на частини. Який заголовок, або назва тексту?

— Навіщо автор дає тексту заголовок?

— Прочитайте частину, що називається зачин. Про що в ньому йдеться?

— Прочитайте кінцівку. Що міститься у цій частині? (*Висновок, головна думка*)

— Яка частина тексту найбільша? Саме в ній описано події твору.

4) **Робота в парах. Читання казки учнями у спосіб «Вовк та заєць».**

5) **Робота в групах. Складання переказу казки за серією малюнків (с. 12).**

— Розгляньте малюнки. Перекажіть за ними казку.

III. **ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА**

1. **Етап рефлексивного аналізу змісту прочитаного**

1) **Хвилинка-цікавинка.**

— Чи знаєте ви, чому лиса назвали лисом? Виявляється, це слово походить з давньослов'янської мови, де воно означало жовтуватий і рудий колір. Саме такий колір хутра у цієї тварини. Тобто свою назву лис отримав за колір свого хутра.

2) **Вправа «Мікрофон».**

— З яким твором сьогодні ознайомилися?

— Хто його автор?

— Хто є персонажами казки?

— Чого навчає нас ця казка?

— Як потрібно боротися з лінощами?

— Про яку людину говорять *хитрий, як лис*?

2. **Інструктаж щодо виконання домашнього завдання**

Переказувати казку за малюнками (с. 12).

Дата _____

Клас _____

УРОК 3. ВЕСЕЛЕ СЛОВО ГРИЦЬКА БОЙКА. «ДІЛОВІ РОЗМОВИ»

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із біографічними даними Грицька Бойка, його віршем; формувати вміння висловлювати оцінні судження; удосконалювати навички свідомого, виразного читання, уміння читати за особами; розвивати зв'язне мовлення школярів; збагачувати лексичний запас; виховувати культуру мовленнєвого спілкування;
- **формування ключових компетентностей:**
  - уміння вчитися:* формувати здатність сприймати мету, яку ставить учитель, відповідно до неї планувати і виконувати необхідні дії, зосереджуватися на виконанні завдань, контролювати й оцінювати свої результати;
  - комунікативної:* удосконалювати володіння позитивними навичками спілкування, уміння налагоджувати взаємодію під час роботи в парі;
  - інформаційної:* розвивати вміння здобувати з підручника необхідну інформацію.

Тип уроку: урок набуття нових знань.

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво, українська мова, етика (*пропедевтика*).

Обладнання: портрет Грицька Бойка; виставка його книг; іграшковий телефон.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

2. Артикуляційні вправи

1) Розчитування за складовими таблицями.

- Голосний перед приголосним (*закриті склади*);
- голосний після приголосних (*відкриті склади*);
- різний темп: повільно — швидко;
- різна гучність: тихо — гучно.

2) Робота над чистомовкою.

Ець-ець-ець — подув сильний вітерець,
Аї-аї-аї — облітає листя в гаї,
Го-го-го — ми збираємо його,
Ас-ас-ас — принесемо його в клас.

3) Вправа «Кожній букві — своє місце».

— Назвіть подані літери, поміркуюте. Переставте їх так, щоб утворилося знайоме вам слово.

НЯЗЕКО (*козень*)

КИНИПВ (*півники*)

ЧОКВОВ (*вовчок*)

РОЧКУКИ (*курочки*)

3. Перевірка домашнього завдання

Переказ казки В. Сухомлинського «Як Наталя в Лисиці хитринку купила» (*за малюнками, с. 12*).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Етап дотекстової діяльності та підготовки учнів до сприймання змісту тексту

1) Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми та завдань уроку.

Робота з анаграмами

— Прочитайте анаграму.

СЕВЕЛЕ ЛОСВО

- Як ви розумієте цей вислів?
- Яке слово можна назвати веселим?
- Сьогодні ми ознайомимося з таким твором, що викликає усмішку.

Ім'я автора дізнаємося, прочитавши наступні анаграми.

КОЦЬРИГ

КОЙБО

2) *Розповідь учителя про Грицька Бойка.*

— Народився Григорій Пилипович 5 вересня 1923 року в селі Оленівка на Донеччині в сім'ї службовця. Після закінчення сільської семирічки він учився в Оленівській рудниковій школі, розташований доволі далеко.

Після закінчення школи Грицько Бойко пішов на фронт захищати Батьківщину від навали фашистів. Служив рядовим кулеметного взводу, а потім і офіцером-зв'язківцем. Удостоєний бойових урядових нагород.

Початком своєї літературної діяльності Грицько Бойко вважав 1950 рік, коли вийшла друком його перша збірка віршів. Адресована вона була дорослим, а вже наступного року вийшла друком збірка його поезій для дітей.

Відтоді поет не зраджував наймолодшим читачам, повністю віддавав їм тепло свого серця і свій непересічний таланти. Грицька Бойка справедливо можна назвати *неперевершеним майстром сміху в поезії для дітей*. Він, як ніхто інший, умів не просто розважати молодших читачів, але й з теплим, добрим гумором дотепно й незлобливо показати найрізноманітніші вади дитячого характеру. Вереда, замазура, хвалько, брехун, ледар, базіка, невіглас, недотепа, боягуз, підлабузник, задавака, ябеда, роззява, симулянт — ось «знамениті» персонажі його чудових віршів та поем.

На слова поета створено понад 400 пісень. За життя Грицька Бойка лише в Україні вийшло друком понад п'ятдесят книжок.

2. Підготовка учнів до сприймання змісту тексту

1) *Робота за ілюстраціями (с. 12–13).*

- Розгляньте малюнки. Хто на них зображений?
- Чим зайняті хлопчики?
- Розгляньте, який у них вираз обличчя. Як ви вважаєте, про що вони розмовляють?

2) *Робота із заголовком.*

- Прочитайте назву вірша Грицька Бойка.
- Які розмови називають діловими?
- Як ведуть ділові розмови?
- Як ви гадаєте, чи ведуть хлопчики, зображені на малюнках, ділову розмову? Обґрунтуйте вашу думку.

3. Первинне сприймання змісту тексту учнями

Виразне читання вірша вчителем.

4. Перевірка первинного сприймання змісту твору

1) *Перевірка емоційного сприймання змісту.*

- Чи сподобався вам вірш? Що здивувало? вразило?
- Що залишилося незрозумілим?

2) *Словникова робота.*

- а) Пояснення значення незрозумілих слів, якщо такі трапилися.
- б) Вправа «На одному подиху».

Рома
Петрик

Вова
Гнат

справи	питаю
щоденно	телефон
розмови	здоровий
дзвоню	дзвонити

— Прочитайте слова, написані з великої букви. Що вони означають?

— Знайдіть і прочитайте слова, які містять звук, що позначається двома буквами.

Фізкультхвилинка

5. Поглиблений смисловий і структурний аналіз тексту

1) *Вправа «Рибки» (самостійне мовчазне читання вірша учнями).*

2) *Поглиблене усвідомлення фактичної інформації.*

Бесіда за змістом прочитаного з елементами вибіркового читання

— Хто є дійовими персонажами вірша?

— Яку розмову вели між собою Петрик і Вова?

— Чи можна назвати її діловою? Доведіть свою думку.

— Кому ще мав намір телефонувати хлопчик?

— Як ви гадаєте, чи будуть розмови з Ромою і Гнатом насправді діловими?

— Чому автор так назвав свій вірш? Що він хотів підкреслити такою назвою?

— Яку корисну справу міг зробити кожен із хлопчиків за час такої «ділової» розмови?

— Чи схвалюєте ви дії хлопчиків?

3) *Читання вголос окремими учнями.*

— Прочитайте вірш так, щоб слухачі відчули ваше ставлення до прочитаного.

4) *Розігрування діалогу Петрика і Вови.*

5) *Робота над прислів'ями.*

— Ми щодня спілкуємося одне з одним. Отже, повинні дотримувати певних правил — правил мовленнєвого етикету. Український народ навіть відобразив деякі з правил у прислів'ях. Відновіть прислів'я, прочитайте їх і поясніть.

Бесіди багато,	свій час.
Всякому слову	а розуму мало.
Меле, як	де що сказати.
Треба знати,	порожній млин.
Що маєш казати, те	а думай — ще більше.
Говори мало, слухай багато,	наперед обміркуй.

6) *Робота в парах. Розігрування діалогу по телефону.*

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Етап рефлексивного аналізу змісту прочитаного

Інтерактивний прийом «Продовж речення»

- Ми читали вірш...
- Його написав...
- Цей вірш нас навчає...

2. Інструктаж щодо виконання домашнього завдання

Читати виразно вірш. Відповідати на запитання підручника (с. 13).